

Švietimo ir mokslo ministrei

Romai Žakaitienei

2008.01.22

Dėl Lietuvos mokslo tarybos pirmininko prof. Eugenijaus Butkaus veiklos vertinimo

Iki šeštosios kadencijos Lietuvos mokslo tarybos, kuriai vadovauja prof. Eugenijus Butkus, veiklos pradžios 2003 m. jau buvo įvykdyta daug esminių teisinių ir organizacinių mokslo ir studijų sistemos pertvarkymų. Baigiantis VI kadencijos Lietuvos mokslo tarybos (LMT) veiklai ir pradėdant formuoti naujos kadencijos LMT, būtina įvertinti pasiektus rezultatus. Vertinti turime pagal vykdytas funkcijas ir uždavinius, kurie buvo numatyti LMT nuostatuose ir reglamente. Kadangi žiniasklaida ir visuomenė pakankamai kritiškai vertina visos mokslo ir studijų sistemos veiklą, didelė atsakomybės našta dėl to tenka ir LMT, kuri pagal savo funkcijas turėjo vykdyti pagrindinį sistemos veiklos organizavimo ir tobulinimo darbą. LMT atlikdama Seimo ir Vyriausybės patarėjo mokslo, studijų ir eksperimentinės plėtros politikos klausimais funkcijas turėjo:

teikti Seimui, Vyriausybei, mokslo ir studijų institucijoms bei jų asociacijoms siūlymus mokslo ir studijų sistemai tobulinti;

teikti siūlymus Vyriausybei dėl mokslo ir studijų finansavimo bei valstybės biudžeto projekto sudarymo;

teikia siūlymus Vyriausybei dėl valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo mokslui, studijoms, mokslo ir studijų institucijoms bei infrastruktūros objektams išlaikyti, plėtoti ir steigti;

teikti siūlymus Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų sistemos plėtros strateginiams planams parengti ir tobulinti;

analizuoti mokslo ir studijų sistemą reglamentuojančius teisės aktus ar jų projektus, tarptautinių sutarčių projektus ir teikti projektus rengusioms institucijoms siūlymus jiems tobulinti;

teikti išvadas ir siūlymus Seimui ir Vyriausybei dėl mokslo ir studijų institucijų finansavimo, pertvarkymo ar pabaigos, taip pat naujų mokslo ir studijų institucijų steigimo;

Kadencijos pradžioje LMT sudarė darbo grupes studijoms praktiškai visais svarbiausiais mokslo ir studijų plėtros klausimais rengti. Per kadenciją įvyko 35 LMT ir 45 jos kolegijos posėdžiai bei keletas kitų renginių, kuriuose dalyvavo LMT nariai. LMT nariai ir ekspertai padėjo daug pastangų, rengdami numatytas studijas ir jomis grindžiamas rekomendacijas Seimui ir Vyriausybei. Pagal LMT reglamentą visi šio darbo rezultatai turėjo būti patvirtinti LMT nutarimais, o po to perduoti Seimui ir Vyriausybei bei kitoms valstybės institucijoms įgyvendinti. LMT pagal Seimo patvirtintus nuostatus kasmet privalėjo pateikti savo veiklos ataskaitą Seimui, visuomenei ir taryboje atstovaujamos institucijoms bei organizacijoms.

Vertinti LMT veiklą yra sudėtinga pirmiausiai dėl to, kad ji, pažeisdama Seimo patvirtintus nuostatus, savo veiklos ataskaitų visoms numatytoms institucijoms neteikė. LMT pirmininko ataskaitos Seimui buvo teikiamos, bet jų nesvarstė ir neaprobavo pati LMT. Tenka analizuoti LMT veiklos rezultatus tik remiantis priimtais LMT ir jos kolegijos nutarimais. Viso buvo priimta 40 LMT nutarimų, dauguma jų skirta pačios LMT organizacinėms priemonėms įgyvendinti ir funkcijoms, kurias numato kiti teisės aktai, vykdyti. Tik 11 LMT nutarimų yra rekomendacijų Švietimo ir mokslo ministerijai, rekomendacijos Vyriausybei suformuluotos tik 4 nutarimuose, o Seimui tik viename. Vien Vyriausybė mokslo ir studijų veiklos reguliavimo klausimais per LMT VI kadencijos laikotarpį priėmė beveik 40 nutarimų. Tai rodo, kad LMT realiai nepadarė poveikio vykdytiems pokyčiams.

Beveik visos planuotos studijos buvo atliktos, kiekviena iš jų galėjo tapti rimtų sistemos pertvarkymų pagrindu. Galima buvo tikėtis, kad LMT savo nutarimais ne tik studijas patobulins, suderins tarpusavyje, bet ir pradės jų įgyvendinimo darbus. Deja, LMT vadovybė akivaizdžiai

blokavo studijose pateiktų rekomendacijų svarstymą plenariniuose posėdžiuose, su retomis išimtimis jų netvirtino LMT nutarimais ir apsiribojo tik jų paskelbimu. Todėl praktiškai visas LMT narių ir ekspertų atliktas darbas liko neįgyvendintas. LMT praktiškai nedalyvavo ir kitų valstybės institucijų parengtų teisės aktų, mokslo ir studijų sistemos ir jos institucijų finansavimo svarstymuose, nepateikė konkrečių siūlymų mokslo ir studijų sistemos strateginės plėtros klausimais. Dar blogiau, kad net nuo pačios LMT sudarymą ir veiklą reguliuojančių teisės aktų projektų rengimo ir svarstymo LMT nariai buvo nušalinti. Plenariniai LMT posėdžiai baigėsi 2007 m. liepos 2 d. Taip pažeidžiant LMT nuostatus ir reglamentą buvo sustabdytas LMT narių dalyvavimas naujo Mokslo ir studijų įstatymo projekto bei LMT nuostatų rengime ir svarstyme. LMT pirmininkas E. Butkus vienasmeniškai veikė visos LMT vardu, taip užblokuodamas visos mokslo bendruomenės, atstovaujamos LMT, teisę dalyvauti mokslo ir studijų reformoje. Labai plataus masto mokslo ir studijų institucijų bei mokslininkų organizacijų kritika Švietimo ir mokslo ministerijos parengto Mokslo ir studijų įstatymo projekto atžvilgiu yra akivaizdus mokslo bendruomenės pažeistų teisių dalyvauti reformos procesuose rezultatas.

LMT veikla buvo organizuojama blogai dar ir dėl to, kad LMT ėmėsi vykdyti daug labai didelės apimties struktūrinių fondų projektų, kurių bendras biudžetas daug kartų viršijo pačios LMT biudžetą. LMT pirmininkas vienasmeniškai priėmė sprendimus vykdyti tokius projektus tik labai menkai informuodamas LMT narius apie eigą ir rezultatus. Darbas buvo atliekamas LMT administracijos ir samdytų vykdytojų jėgomis, LMT narių ir ekspertų kompetencija buvo labai menkai panaudota. Akivaizdžiausias šio blogo darbo pavyzdys yra [Galimybių studija „Programinis – konkursinis MTEP finansavimo modelis“](#), kurioje pateiktos išvados ir statistika yra pilnos klaidų, netikslumų ir prieštaravimų. Dar blogiau, kad tolimesni konkursinio mokslo finansavimo darbai yra organizuojami šios nekokybiškos ir nepatikimos studijos pagrindu.

Didžiausia atsakomybė už labai prastą VI LMT kadencijos darbą, kuris nuolat silpnėjo kol visai nutrūko, tenka LMT pirmininkui E. Butkui. Švietimo ir mokslo ministerija, siūlydama prof. E. Butkų naujos kadencijos Lietuvos mokslo tarybos pirmininku, pademonstruotų visišką nesiskaitymą su teisės aktų nustatytais reikalavimais valstybės institucijų veiklai. Nėra jokios abejonės, kad asmenims atsakingiems už veikiančios institucijos darbo sužlugdymą negalima pavesti organizuoti žymiai platesnes funkcijas turinčios naujos kadencijos LMT struktūrą ir veiklą.

Lietuvos mokslo tarybos narys Vygintas Gontis